

סוגיית אבות ותולדות כפתח להבנת מעמד דיני נזיקין

ראשי פרקים

1. הקדמה
2. מקור החיוב לתולדות בנזיקין
  - I. מכילתא דרשב"י
  - II. מכילתא דרבי ישמעאל
  - III. שיטת הבבלי
  - IV. סיכום
3. השוואה בין דרך יצירת התולדות בשבת לבין יצירת התולדות בנזיקין בבבלי
  - I. דרך יצירת התולדות בשבת
  - II. שני חילוקים בין שבת לנזיקין
  - III. מעמד דיני הנזיקין איסור או דרך ארץ
  - IV. גישת הטוענים שלדיני נזיקין מימד איסורי
4. הבנה חדשה בהגדרת אבות ותולדות בבבלי לענין נזיקין ע"י התבוננות בסוגיות טומאה וטהרה

1. הקדמה

במאמר זה נעסוק בסוגיא הראשונה במסכת, הדנה ביחסי אב ותולדה. נדון באופן יצירת החיוב בתולדות כפי שמופיע במכילתות ובבבלי, תוך השוואה לדרך יצירת החיוב בתולדות מלאכות שבת, וננסה להסביר את השוני באופן יצירת החיוב בין שבת לנזיקין, תוך הצגת ההבדל העקרוני בין הדרך בה הבבלי תפס את דיני נזיקין לבין הדרך בה הבין את איסורי שבת. נסיים בהצגת מחלוקת תוספות והרמב"ם בהגדרת "אב" עפ"י שיעור כללי של ראש הישיבה הרב ר"ם, ונסיון שלנו להציג כיצד שתי גישות אלו בראשונים מופיעות כבר בשתי הסוגיות העוסקות במספר האבות.

2. מקור החיוב לתולדות בנזיקין

I. מכילתא דרשב"י

המכילתא דרשב"י (כ"א, כח) דורשת:

"וכי יגח" – אין לי אלא נגיחה. מנין לעשות נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה כיוצא בנגיחה? ודין הוא: חייב שור בשור ושור באדם, מה מצינו שור בשור עשה בו נגיחה רביצה... כיוצא בנגיפה, אף בזה נעשה בו נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה כיוצא בנגיחה. ועוד ק"ו: מה שור בשור שאין נדון בנפשו עשה בו נגיחה נשיכה... כיוצא בנגיפה, זה שנדון בנפשו אינו דין שנעשה בו נגיפה נשיכה... כיוצא בנגיחה? לא! אם אמרת שור בשור שעשה בו את שאין מתכוין כמתכוין, תאמר בזה שלא עשה בו את שאין מתכוין כמתכוין? ת"ל: "ומת" – לעשות נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה כיוצא בנגיחה.

גם לגבי נזקי נגיחה (שם, לה) מחפשת מכילתא זו מקור:

”וכי יגף” – אין אלא נגיפה. מנין לעשות נגיחה נשיכה רביצה ובעיטה כיוצא בנגיפה?
ודין הוא...

המכילתא דרשב”י מחפשת מקור לחיוב על תולדות, ויש לומר שדמיון התולדות לאבות אינו מספיק ע”מ להוות מקור חיוב לנזקים אלו, ולכן המכילתא צריכה לימוד של ממש ע”מ ליצור חיוב.

II. מכילתא דרבי ישמעאל

במכילתא דרבי ישמעאל (מסכתא דנזיקין משפטים פ”ב ד”ה וכי יגוף) ישנה גישה שונה בנייתוח הפסוקים:

”וכי יגוף” – בכלל נגיפה: נגיחה, דחייה, רביצה, בעיטה, נשיכה – דברי רבי יאשיהו.
אבא חנן אומר משום רבי אליעזר: בכלל נגיפה: נגיחה, דחייה, רביצה, בעיטה. נשיכה
מנין? תלמוד לומר: ”ולא ישמרנו בעליו”.

אנו רואים, שלעומת המכילתא דרשב”י שחיפשה מקור לימודי לתולדות כפי שראינו לעיל, המכילתא דרבי ישמעאל הסתפקה בדמיון בין האב לתולדותיו, ולא נזקקה למקור עצמאי. זוקא בגלל גישה זו היה צריך אבא חנן מקור לנשיכה, שהרי הדמיון בינה לבין שאר נזקי הקרן הוא רחוק יותר מאשר הדמיון בין שאר התולדות לקרן.

שאלת אבא חנן שייכת זוקא בדרך הלימוד של המכילתא דר”י, שהרי בשיטת המכילתא דרשב”י החיוב אינו מבוסס על הדמיון אלא על לימוד דיני, ובמצב זה חוסר הדמיון לא משנה שהרי לא הדמיון הוא היוצר את החיוב.

סיכום ביניים:

אפשר לטעון שהשוני בין דרכן של שתי המכילתות מעיד על הבדל עקרוני ביחסן לדיני נזיקין. המכילתא דרשב”י מתיחסת לדיני נזיקין בצורה זהה ליחסה לכל איסור או דין אחר, וממילא נזקקת לכלים הפורמליים של המדות בהן התורה נדרשת. לעומת זאת, היחס של המכילתא דר”י מעיד על כך שלא מדובר על איסור רגיל, שהרי דרך יצירת התולדות אינה בכלים הלכתיים מוכרים, אלא מתבססת על דמיון והגיון אנושי, ורק במקום בו ההגיון לא מספיק, משתמשת המכילתא בדרכי לימוד פורמליים.

נמצא, שע”פ המכילתא דרשב”י יש מימד של איסור הלכתי בנוזיקין, בעוד שע”פ המכילתא דר”י נראה כי לא מדובר על מערכת הלכתית. בהמשך נטען כי הבבלי בחר בדרכה של המכילתא דר”י, אך באחרונים היו שניסו להגדיר מימד של איסור גם בבבלי.

III. שיטת הבבלי

בדפים ב ע”ב - ג ע”ב עוסקת הגמרא בהרחבה במקור ארבעת אבות הנזיקין ותולדותיהן, תוך כדי נסיון למצוא הסבר לדברי רב פפא כי ”יש מהן¹ כיוצא בהן ויש מהן לאו כיוצא בהן”. הגמרא מונה את כל אבות הנזיקין ובסוף כל אחד מהם היא בודקת להיכן משתייכים תולדות אותו האב, לקבוצת הכיו”ב או לקבוצת הלאו כיו”ב. דרך הבדיקה של הגמרא היא ע”י בחינת דמיון אופי התולדה לזה של האב, ונציג את הדברים:

¹ (=תולדות).

תולדה דקרו מאי היא? נגיפה, נשיכה, רביצה ובעיטה... מאי שנא קרן? דכוונתו להזיק וממונך ושמירתו עליך, הני נמי כוונתן להזיק וממונך ושמירתן עליך! אלא תולדה דקרו קרו...

תולדה דשן מאי היא? נתהככה בכותל להנאתה וטינפה פירות להנאתה. מאי שנא שן? דיש הנאה להזיקו וממונך ושמירתו עליך, הני נמי... אלא תולדה דשן כשן...

תולדה דרגל מאי היא? הזיקה בגופה דרך הילוכה, בשערה דרך הילוכה, בשליף שעליה, בפרומביא שבפיה, בזוג שבצוארה. מאי שנא רגל? דהזיקו מצוי וממונך ושמירתו עליך, הני נמי... אלא תולדה דרגל כרגל...

תולדה דבור מאי ניהו?... אאבנו סכיננו ומשאו שהניחו ברה"ר והזיקו... מאי שנא בור? שכן תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך, הני נמי... אלא תולדה דבור כבור...

תולדה דאש מאי ניהו?... אבנו סכיננו ומשאו שהניחו בראש הגג ונפלו ברוח מצויה והזיקו... מ"ש אש? דכה אחר מעורב בהן וממונך ושמירתו עליך, הני נמי... אלא תולדה דאש כאש...

IV. סיכום

ראינו כי לפחות בדפים הראשונים של המסכת, השיוך של התולדות לאבות השונים נעשה בדרך של דמיון באופי הפעולה, כאשר לא נצרך לימוד עצמאי לתולדות, וחיובם ברור לגמרא מעצם הדמיון בפעולה לזו של האב לה סווגו.²

אפשר לדמות את השיטה העקרונית של המכילתא דר"י לשיטת הבבלי. שניהם מסתפקים בדמיון ע"מ ליצור תולדות, לעומת המכילתא דרשב"י שדורשת מקור חיוב דיני, וממילא להבין כי הבבלי הבין גם הוא, שדיני נזיקין אינם ככל שאר האיסורים, אלא מערכת חיובים המבוססת על הגיון אנושי.

שיטת אבא חנן אמנם מבוססת על הנחת היסוד של המכילתא דר"י והבבלי, דהיינו שדי בדמיון ע"מ ליצור תולדה, אלא שטענתו היא כי דבר זה נכון כל עוד הדמיון ברור. כאשר אין המצב כך, צריך לפנות לשיטת המכילתא דרשב"י ולחפש מקור מפורש.³

3. השוואה בין דרך יצירת התולדות בשבת לבין יצירת התולדות בנזיקין בבבלי

I. דרך יצירת התולדות בשבת

הגמרא בשבת (ע"ב) מביאה דרשה של רבי יוסי ברי חנינא⁴:

"ועשה מאחת מהנה"... הנה - אבות, מהנה - תולדות.

² צריך לטעון, שהבבלי ראה בתולדות נזקים שעקב הדמיון לאבות הנזיקין הם כלולים בו כבר בתורה.

³ נראה, שלאבא חנן היתה שיטה שונה עקרונית מהבבלי, שהרי גם הבבלי הסתפק לגבי הדמיון בין נשיכה לקרו (בדף ב ע"ב). שיטת הבבלי היא, שכל חיוב התולדות נובע מדמיונם לאבות ולכן מוכן לדחוק ולהוכיח באלימינציה שנשיכה היא תולדת הקרו (כיון שאינה תולדת השן). נראה ששיטת אבא חנן היא, שכאשר הדמיון לא מוכח אז נזקים ללימוד מפורש ולא מספיק שיוך על דרך השלילה.

⁴ אמורא ארץ-ישראלית מהדור הראשון.

נמצא, כי ע"מ לחייב על תולדות בשבת הגמרא נזקקת למקור מן התורה. מהסוגיא הראשונה בב"ק עולה בבירור שמספיק הדמיון בין האב לתולדה ע"מ לחייב את התולדה כמו האב. נשאלת השאלה, מדוע לגבי שבת נצרך הבבלי למקור עצמאי לחיוב התולדות ולגבי נזיקין אין צורך במקור כזה.

II. שני חילוקים בין שבת לנזיקין

א. הסיבה שבשבת נצרך לימוד לתולדות יסודו בהבדל שיש במקור מספר אבות המלאכה.

מקור איסור עשיית מלאכה בשבת מופיע כמה פעמים בתורה בניסוחים הדומים זה לזה, כאשר תמיד האיסור מוגדר בעשיית מלאכה, וכך נאמר בפרשת יתרו: **"לא תעשה כל מלאכה** אתה ובנך ובתך..." (שמות כ', י). גם בשאר המקומות בהם מפורש איסור מלאכה בשבת, אין התורה מפרשת מה נכלל בהגדרת מלאכה ומה לא, וכך גם מונה הרמב"ם בספר המצוות (לאוין, ש"כ) את איסור מלאכת שבת תחת לאו אחד בלבד: **"והמצוה השי"כ היא, שהזהירו מעשות מלאכה בשבת והוא אמרו 'לא תעשה כל מלאכה'..."**

הגמרא מביאה שלושה מקורות שונים למספרן המדויק של מלאכות שבת:

1. ברייתא המופיעה במסכת שבת בדף צז ע"ב אומרת:

...והתניא: רבי אומר: דברים הדברים אלה הדברים – אלו ל"ט מלאכות שנאמרו למשה בסיני...

2-3. הגמרא בדף מט ע"ב מתארת דיון בין אמוראים לגבי מקור המספר ל"ט במשנה:

...אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי? אמר להו ר' חנניא בר חמא: כנגד עבודות המשכן; אמר להו ר' יונתן בר' אלעזר: כך אמר רבי שמעון ברכי יוסי בן לקוניא – כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת.

ניתן לראות כי לפי רבי ור"ש בריב"ל, ראשית כל נקבע מספר המסגרת 39, ואילו בשלב שני "מולאה" הרשימה באבות מלאכות (וצריך לדון מנין נלמדות המלאכות עצמן); על פי ר"ח בר חמא, חכמים מנו את עבודות המשכן ואח"כ התברר כי ישנן ט"ל אבות מלאכות.

על פי האמור לעיל, ברור כי נצרך לימוד מפסוק עבור התולדות. לפי הגישה כי המספר קדם למלאכות - הלימוד מחוייב בכדי לחרוג מהמספר שנלמד מן הכתובים; ולפי הגישה כי המלאכות נלמדו מן המשכן, הלימוד מחוייב ע"מ להרחיב את הרשימה גם למלאכות שלא היו במשכן, ובכל מקרה אין די בדימוי מילתא למילתא ע"מ לשבור את הלימודים שהם בגדר "מפורשים בכתוב" המביאים לט"ל מלאכות.

לגבי נזיקין לא מצאנו איסור מפורש להזיק. בפרשת משפטים ישנם תאורים של דרכי הזיק שונים, שבצורה עניינית מתחלקים לארבעה אופני הזיק. אין לנו בשום מקום במקרא או במקורות התנאים הגבלה מספרית של אופני הנזק, וממילא אין שום צורך בלימוד ע"מ להוסיף חיובים.

צריך לדון מדוע בשבת אנו מוצאים הגבלה מספרית לתולדות ובנזיקין לא, שהרי העובדה שבשבת ישנה הגבלה מספרית, מעבר לכך שהיא מחייבת לימוד ע"מ לקבוע תולדות, מעידה על שוני עקרוני בין התחומים. בפשטות, ההגבלה המספרית מעידה על מבנה פורמלי מוגדר במערכת האיסורים בתורה, דבר העולה בקנה אחד עם האילוצים הנובעים מהגבלה זו - הווה אומר, לימוד בכלים הלכתיים.

ע"פ דרך זו צריך לטעון שהעדר הגבלה מספרית על תולדות הנזיקין מעידה על מבנה לא פורמלי, כי אם פונקציונלי, שנועד לתת מענה הוגן למכלול מקרי הנזק האפשריים. למעשה נמצא כי הדיוק בסיבת השוני בהגבלה המספרית מעיד על החילוק השני שיוצג: הבדל עקרוני בין דיני נזיקין לשאר איסורים.

ב. ההבדל בין שבת לנזיקין הוא באופי דיני שבת לעומת אופיים של דיני הנזיקין.

בשבת ישנו איסור של עשיית מלאכה. המושג 'מלאכה' הוא מונח הלכתי שנקבע בדרך של "מלמעלה למטה", ובתור שכזה יש לדון בו בכלים הלכתיים. לשם כך נזקקו למקור מן התורה ע"מ לקבוע את מספר המלאכות ומקורן, ולשם כך נצרך לימוד לענין תולדות שגם עליהן מתחייבים במיתה.

בנזיקין לא מדובר על איסור מסוים אלא על הסקה הגיונית של עקרונות חיוב מתוך פסוקים בתורה המתארים דוגמאות ודינים ספציפיים. דרך הלימוד היא בעליל "מלמעלה למעלה", בבחינת 'דרך ארץ שקדמה לתורה'⁵.

הערה מספר המצוות לרמב"ם:

ניתן אולי להביא ראיה נוספת לשוני שבין אופי דיני שבת ודיני הנזיקין מדברי הרמב"ם, המונה בספר המצוות את דיני ארבעת אבות הנזיקין כארבע מצוות עשה (עשין, רלז-ח, רמ-רמא):

והמצוה הרל"ז היא, שצונו לדון בדין השור... והמצוה הרל"ח היא, שצונו לדון בדין הבור... והמצוה הר"מ היא התורה שהודנו בדין ההבער... והמצוה הרמ"א היא, שצונו בדין ההבערה...

א. הרמב"ם לא מביא לאו (איסור) אלא עשה.

ב. המצוה היא לדון, דהיינו להרחיב בדיון לוגי אנושי את היקף דיני הנזיקין המופיעים בפירוש בתורה.

לפי הגדרה זו ברור כי אין צורך בלימוד לענין התולדות כיון שהם כתובים בתורה בה במידה שהאבות כתובות בתורה.

III. מעמד דיני הנזיקין – איסור או דרך ארץ

אם נסכם את העולה מניתוח המקורות הנ"ל נראה, שעולות שתי גישות שונות ביחס לדיני נזיקין:

גישה אחת, הרואה את דיני הנזיקין כשאר כל האיסורים שבתורה, ועולה בברור מדרך לימודה של המכילתא דרשב"י. גישה שניה רואה בדיני הנזיקין מכלול הגיוני, שאמנם מונחה ע"י דיני התורה אך עקרונותיו הם לוגיים ולא היו צריכים להתחדש ע"י התורה - כפי שנראה מדרך לימודה של המכילתא דר"י.

טענתנו היא, שהבבלי הלך בדרכה של המכילתא דר"י, ולא ראה בדיני נזיקין איסור, אלא מכלול הגיוני, כפי שעולה מהסוגיא הראשונה בב"ק. מההשוואה לדרך יצירת התולדות בשבת.

⁵ היו שניסו לתלות את השוני בין דרך יצירת התולדות בשבת לבין דרך יצירתן בנזיקין בשוני בין יחסי אב-תולדה בשבת מול נזיקין. הטענה היתה, שביחסי אב-תולדה בשבת ישנה דרגאיות, ומקור החיוב של התולדה נובע מחיוב האב. לעומת זאת, בנזיקין לא מדובר במודל דרגאי כי אם שוויוני בו האב הוא רק דוגמא מאפיינת של קבוצת הנזיקין, כשחיוב התולדה אינו נובע מחיוב האב.

טענה זו לא מסתברת משתי סיבות עיקריות:

א. לא מצאנו שום דין בשבת שיעיד על קיום מערכת דרגאית בין האבות ותולדותיהן.

ב. הגמרא בב"ק מגדירה בפירוש את מלאכות שבת כ"תולדותיהן כיוצא בהן" בניגוד למודל הדרגאי של אבות ותולדות בטומאה.

נראה בעליל, שדרכו של הבבלי ביצירת תולדות במכלול איסורי, שונה מדרכו ביצירת תולדות בנזיקין, דבר התומך בקביעה הנ"ל.

IV. גישת החולקים וטוענים שלדיני נזיקין מעמד איסורי

לא ניכנס לניתוח שיטות הראשונים השונות, למרות שבמספר מקומות אפשר לראות התייחסויות עקיפות, מהן ניתן ללמוד על יחסם של הראשונים לדיון הנ"ל (עיי' רשב"א ב ע"ב ד"ה במחוברת), אך נעלה כמה אפשרויות למקור האיסור כפי שהביאום האחרונים:

הברכת שמואל (ב"ק סימן ב) כותב:

ובהציעי דברי לפני מו"ר זיע"א אמר, שהוא אומר דדין דולא ישמרנו הוי איסורא. ביאור הדברים, דלא נאמר דוקא לענין חיוב ממון אלא גם לענין שיחשב מו"ק ורשע כלפי שמיא.

הקהילות יעקב (ב"ק סימן א) כתב:

ונראה דיסוד האיסור להזיק ממון חברו נלמד מדין השבת אבידה, שהייבתו התורה להציל ממון חברו אפילו מהפסד שלא בא על ידו והוזהר בלאו דלא תוכל להתעלם, וכש"כ שחייב שלא יזיק בידים⁶.

וכן דייק הש"ך בדברי המחבר חו"מ שע"ח, שכתב בסעיף א':

אסור להזיק ממון חבירו, ואם הזיקו, אע"פ שאינו נהנה, חייב לשלם...

ודייק הסמ"ע בס"ק א':

התחיל באיסור וסיים בחיוב תשלומין ללמדינו תרתי אית ביה: חדא, דאף אם ירצה להזיק ולשלם, מ"מ יש איסור בדבר דומיא דנניכה ונזילה...

4. הבנה חדשה בהגדרת אבות ותולדות בבבלי לענין נזיקין ע"י התכוננות בסוגיות טומאה וטהרה

התוס' (ב ע"ב ד"ה דאילו) מקשה על הגמרא הקובעת שבטומאה "תולדותיהן לאו כיוצא בהן", שהרי מצינו בטומאה את הדין של "חרב הרי הוא כחלל", המעניק לכלי⁷ שנגע במת דין של החלל עצמו, ולכאורה במקרה זה "תולדותיהן כיוצא בהן" גם בטומאה. התוס' מתרץ, שלמרות ששניהם מטמאים טומאת שבעה ישנו הבדל ביניהם (לענין עשיית כלי נוסף כיוצא בו), וממילא שייך הכלל של "תולדותיהן לאו כיוצא בהן". לפי מהלך התוס' ברור שכתולדה מוגדר כל דבר שמקבל את כוחו מהאב, כל דבר ששייכותו לענין נובעת ע"י גורם מקשר נחשב תולדה שלו⁸.

הרמב"ם לא מתקשה כלל בקושיית התוס', כיון שהוא מגדיר את האבות והתולדות בטומאה בצורה אחרת. בהקדמה לפיה"מ על סדר טהרות מונה הרמב"ם את אבות הטומאה השונים:

⁶ וכן כתב הרש"ש (כתובות יח ע"ב ד"ה ובכולו), ובספר חלקת יואב (חו"מ סימן כ').

⁷ מתכת בלבד לפי תוס', ולפי חלק מהראשונים גם כלים אחרים - עיי' סיכום השיטות והראיות השונות בסדרי טהרות ד"ה הראשון במסכת כלים.

⁸ צריך לטעון שכך הבין תוס' בגמרא שלנו, והבנה עקרונית זו של חלוקה בין אב לתולדה משותפת לנזיקין ולטומאה.

סוגיית אבות ותולדות כפתח להבנת מעמד דיני נזיקין

מן הטומאות הללו שיש בהן אבות הרבה ומהן שיש בהן אב אחד בלבד... וטומאת מת יש בה תשעה אבות... וכן כלים הנוגעים בו הם אב הטומאה.

לפי הרמב"ם לא לכל דבר שמקבל את טומאתו מאחרים, למשל הכלי שיונק את טומאתו מהחלל, ישנו שם של תולדה. החלוקה בין אבות לתולדות לא מוכתבת ע"י יחסי מקור ונלמד, והיא בכלל לא קשורה למערכת היחסים בין הדינים השונים אלא לכח הטומאה שלהם, ובהתאמה בנזיקין לפי דיניהם. העובדה, שהכלי מקבל את כוחו לטמא מן המת, לא הופכת אותו לתולדה שלו, כיון שכמו המת עצמו, גם הכלי יטמא טומאת שבעה. רק תולדה דתולדה של הכלי שתטמא טומאת ערב בלבד תוגדר כתולדה, וממילא כאבות יוגדרו כל המטמאים טומאת שבעה, וכתולדות יוגדרו כל המטמאים טומאת ערב. בנזיקין, צריך לראות אופן שונה של חלוקה בין אב לתולדה המוגדר ע"י אופי התשלום ולא ע"י אופן הנזק.

לעני"ד, אפשר לראות את הבנת הרמב"ם בצורה מפורשת בבבלי בב"ק ה ע"א. הגמרא שם חוקרת בדעת ר' חייא ור' אושעיא שהגדירו 24 ו 13 אבות נזיקין:

אלא לרבי חייא ורבי אושעיא אבות מכלל דאיכא תולדות, תולדותיהן מאי ניהו? אמר רבי אבהו: כולן כאבות לשלם טמיטב.

דהיינו, בתחילה פותחת הגמרא באותה שאלה שהיא הציבה למשנה הראשונה: "אבות - מכלל דאיכא תולדות", וכמו בשיטת התוס', שמגדירה יחסי אבות ותולדות כיחסי מקור ונלמד. אח"כ חוזרת בה הגמרא מהבנה זו, וקובעת, שקבוצת האבות מוגדרת כאבות כיון שדינן שווה - "לשלם ממיטב". לכאורה, הגמרא פונה באמירה זו לשיטת הרמב"ם, שהגדרת האב תלויה בדינו ולא מצד היותו אב לתולדות. אפשר אולי לטעון, שמחלוקת הראשונים נעוצה כבר בשתי ההבנות בסוגיות השונות בב"ק (דף ב' לעומת דף ה'), וממילא לטעון, שכבר בבבלי יש שתי גישות שונות בהבנת הגדרות אבות ותולדות.

למעשה, אפשר לראות כאן מחלוקת תוס' ורמב"ם, ואולי אף מחלוקת סוגיות בשאלה האם מגדירים אבות ותולדות ע"פ אופן ההיזק או ע"פ אופי התשלום - הדין.